

Издателство Жанет 45

е носител на националните награди:

Христо Г. Данов – за принос в националната книжовна култура:

в категория Българска художествена литература (2002);

в категория Издание за деца (2007);

в категория Разпространение на българската книга (2011)

Златен лъв на Асоциация *Българска книга*:

за цялостен принос в издаването на съвременна българска литература (2002);

за оформление и полиграфическо изпълнение (2005);

за динамична културна и издателска политика (2014);

за най-добър издателски проект (2016)

Константин Константинов – за принос в книгоиздаването за деца (2005)

и Наградата на ЮНЕСКО – Първи световен конкурс по дизайн на книгата, Франкфурт (2003)

© Здравка Евтимова, автор, 2017

© Борис Минков, редактор, 2017

© Христо Гочев, художник, 2017

© Издателство Жанет 45, 2017

ISBN 978-619-186-336-5

ЮЛСКИ
ЗДРАВКА ЕВТИМОВА
РАЗКАЗИ

ЖАНЕТ 45

ЮЛИ НЕ ИДВА

Тревата беше дълбока, мокра като дъно на блато, тежка, но Сима не ѝ обръщаше никакво внимание. Той беше тук, Симеон. Бяха млади и амбициозни, двама голтаци от малък град – панелни блокове с празни апартаменти и вторник – пазарен ден. Бяха заковани тук, в полето, където бензинът миришеше на глог и дрян от селата. А светът беше широк и нито Сима, нито Симеон нямаше да видят нищо от изгревите му, ако пръстите им сраснеха, ако дните им останеха да чакат тук като възли по стара, изтъняла от лятото връв. И двамата разбираха, че трябва да бягат един от друг, от тая дълбока, прекрасна като кръвта им трева. Тя беше навсякъде. Нямаше ги градините, нито ягодите, нито малините, нито бостана с домати – само плевел и дъжд – затова дишаха заедно. Майката на Симо разправяше, че дори бебешките им колички били все една до друга.

Сима не знаеше къде свършва тя и къде започва Симо. Младостта е веднъж в живота, краят идва веднъж и за да го забравят, трябваше да не са заедно. Тука имаше само дъжд и крадци, всичко бе задигнато от стария зелен фургон, освен дървените рам-

ки на леглата. Крадците, естествено, бяха ошедали предметите от метал – вилици, лъжици, пружини, чукове – и ги бяха изпили още същата вечер след кражбата. Симеон и Сима се криеха в любовта – тя се случваше в тревата, на пътеката, върху старите проядени от мишки юргани, а над тях съскаха оси, килийките, залепени към тавана с отровата на жилата, фургонът свистеше от страх, сладост и дъжд, а дните нямаха край.

Двамата хвърчаха към нищото, любовта им беше провинциално градче, където освен да откраднеш стара желязна ограда, няма друго какво да сториш. Единственото нещо, което се движеше тук, бе реката. Симеон и Сима бяха отгъпали тревата, целия напечен, пламнал от жега двор. Отчаяната зелена кръв на копривата бе паднала на колене пред тях.

Симеон не ѝ казваше: „Хубава си“, тя не му шепнеше: „Не си отивай“, защото той беше въже около врата ѝ, той беше пуст път с празни панелни апартаменти от двете страни. Той беше прашните прозорци на старата къща, където майката на Сима бе казала на баща ѝ: „Край“ – и бе заминала при щастieto, което започваше след Терминал 2 на летище София. Но в градчето растеше орех, който Сима обичаше като глупак. Дървото бе пораснало с дядо ѝ, с баща ѝ и всяка вечер раждаше звезди. Тук идваше Симеон и двамата седяха сгушени като две светулки в нощта, макар че беше ден.

Бащата на Сима работеше в Испания, а майка ѝ – в Кьолн. Между тях живееше думата „край“. Родителите ѝ се срещаха понякога на Коледа, за Сима се грижеше майката на Симеон – висока жена, която

бе престанала да приказва и изразяваше отношението си към затъналия в трева и прах град с филии с маргарин, които мажеше на сина си. Хляб и прах, това бяха нейните вечери. Тя приготвяше филии с маргарин и за Сима.

Как се бяха разбрали двете майки помежду си и как разделяха разходите за децата, никой не знаеше, но за Сима имаше маргарин до позеленяване. Сима и Симеон пораснаха между контролните по математика в техникума, между фасовете в подивелия парк, сред спомените за бащите, постоянното пестене, жълтите стотинки, смъртта на бабата на Сима.

– Не сме един за друг – заяви Симеон.

– Не сме – потвърди Сима.

Трябва да се махнем един от друг, да изчезнем от тая улица, празна като вестниците, в които пишат все едни и същи неща, а нас ни няма на нито една страница.

И се разделяха, но тоя простор, подлият, широк, безкраен двор, отъпканата от позеленялата им кожа трева ги събираше. Тревата не можеше без тях.

Тя отиде да учи и се закле, че ще намери някой да я измъкне от площада с четири големи липи, нейните побелели лели сред разтопилото се в жегата поле. Но как да забрави вировете – реката обичаше тясното поле и пресъхваше, за да не си отиде от старите къщи. Сима щеше да замине, тя беше хубава и млада. Симеон беше красив и самоуверен, щеше да се оправи и той. Вече нищо не го държеше тук, маргаринът беше свършил отдавна, майка му угасна една нощ, линейката не ѝ помогна, дори за сянката ѝ вече никой не си спомняше. Съседките повтаряха

само нейните рецепти за супа от коприва, а Сима не можеше да избяга от страхотните филии и мълчанието ѝ, гъсто и дълбоко като есента.

Нищо не държеше Симеон тук. Той беше строго прагматичен, така се случва с хората, които ядат маргарин – продаде на безценица панелния апартамент на едно ромско семейство с пет деца, Сима продаде тяхната къща на друго семейство – дали бяха с пет или с две деца, все тая. Майка ѝ вече не си идваше за Коледа, баща ѝ престана да се мярка в градчето. Тя караше дългите празници сама, рядко със Симеон – двамата притиснати един до друг като две тухли на разпадаща се стена. На гарата, след първия влак за София, се разделяха.

Не си пишеха. Заедно бяха безполезни за бъдещето си, тиня и изсъхнал хляб, жадни врабчета в пресъхналия залез. Но когато в огромния орех изгрееше жарава, когато узрееха вишните и дните станеха зелени, вече беше юли. Първо идваше Сима, после се появяваше Симеон. Не приказваха, жегата връхлиташе, кожата им се срастваха, тревата потъваше в кръвта им и само вишните помнеха, че двамата мечтаеха да се разделят, да станат големи, известни, богати хора. След пръстите им реката потичаше отново. Може би затова се връщаха тук, в изоставения двор, където вече нищо не ставаше за крадене, освен може би дивите зайци, които се раздвиждаха вечер, но юли се случваше така абсурдно и глупаво, че Сима и Симеон не виждаха лятото.

Пръв си тръгваше Симеон – волята му беше стоманена, зарязваше Сима, а ако все пак имаше пари, което се случваше рядко с него – оставяше всичко

до стотинка до главата ѝ. Това беше в пълно и грозно противоречие с възгледите му за живота – една жена трябва да я размазваш като хлебарка, за да те уважава, не да ѝ даваш всичко, което имаш. Но Сима беше особено нещо – жена със самотни Коледи в погледа, с пресъхнали вирове в кръвта, също като него. Понякога Сима си тръгваше първа, и тя като Симеон – събираше де що левче има – откъде да има пари една сервитюрка в кафе „Перъдайс“, която следва икономика? Но тя събираше всичко – и това, което имаше, и онова, което нямаше, а го бе взела назаем – и го оставяше до Симеон. Въобще не го поглеждаше, защото нямаше да може да тръгне, хвърляше пари и Коледи до челото му, после тичаше като болна до автогарата, от която тръгваше само един автобус през целия ден.

Двамата искаха да забравят тая жега, ореха, реката, филиите с маргарин и майката на Симеон, която сигурно вече бе станала трева. Забравяха, но настъпеше ли юли, се появяваха – първо той – а това противоречеше до кръв на житейските му възгледи. Понякога Сима пристигаше първа. Въобще не се наговаряха.

В този град юли настъпваше деветдесет и два пъти в годината.

Когато я видя на деветдесет и третия път, всичко наоколо беше юли, само в юлските залези кръвта отива при звездите. Орехът изсъхна пред очите му, пейките и старите врани се развяха черно в страшния въздух. Симеон не притисна жадната си кожа до нейната, а каза:

– Ще се женя след два дни.

Момичето било много интелигентно. Баща ѝ бил изключително мъдър и много влиятелен. Майка ѝ била разбрана, притежавала цех за маргарин, верига магазини в София, консултантски фирми, компания за спедиция и логистика, складова база, всичко в София притежавала тази жена, дори автоматите за сандвичи в метрото, ветрогенераторния парк. Половината от имуществото било записано на името на бъдещата му жена.

– Поздравления – каза му Сима. – Радвам се за тебе.

– А ти? – изрече той и кой знае откъде нахълта юли, грозен, ръждясал, убит от жега юли, като сандвич от автомат в метрото.

Любовта се случи грозно, ръждясало, убито и Сима си помисли, че тялото ѝ е изсъхнал орех. Но в тоя забравен от хората град нищо не изсъхваше напълно, защото съседите отсичаха всичко сухо за огрев през зимата.

– Ще се справя – каза Сима, небето се обърка, юли се случи въпреки уплашената кожа на двамата – не юли, а черна котка и бял котарак, спедиторска фирма на една разбрана госпожа, която притежаваше всички сандвичи в софийското метро.

На сутринта, винаги беше сутрин, а може би по обяд или малко след полунощ, Сима се събуди първа, събра всичко из джобовете си на сервитьорка в кафе „Перъдайс“, после остави парите до ръката на Симеон. Естествено, не го погледна, защото никога нямаше да си тръгне от този див двор, от пресъхналото небе и градчето. Някакъв облак се завъртя на-

близо – гладна вятърна мелница, но вятърът изчезна, лятото свърши и Сима си отиде.

Много скоро юли отново дойде, макар че хората празнуваха Малка Богородица. Беше горещо, такава жега, небето се разля и потече към камъните. Симеон изтича до онзи двор и естествено я намери там както обикновено.

– Аз се омъжих – каза Сима. – Той е много влиятелен, интелигентен, притежава чейнджбюра, две кафенета в центъра на София, майка му е стара като змейовете в народните приказки и много ме уважава, баща му, макар и много възрастен, получава звездни хонорари за юридическите си съвети.

– Радвам се – беше коментарът на Симеон. Слънцето падна в занемарената поляна, порутеният дувар се запали и потече мътна и кървава, гладна и златна онази река от маргарин, който двамата бяха изяли заедно. Майка ѝ сигурно беше в Барселона, баща ѝ – кой знае къде, майката на Симеон гледаше отгатък. Юли се случи. Нищо не можеше да раздели ръцете на две деца, които са се държали в най-топлото лято, продължило цял космос време.

– Обичам те – измърмори Симеон, а такова нещо въобще не биваше да казва. Извади цял джоб пари – вече беше станал богат млад човек. Но парите – какво правеха парите в тая прекрасна жега?

– Ти нищо не знаеш – прошепна Сима. – Юли не идва без тебе.